

NEZNÁMI EURÓPANIA MEDZI IDENTITOU A INTEGRÁCIOU

19. „Medzinárodné zasadanie“ kresťanských inštitúcií

Od roku 1989 sa pravidelne organizujú stretnutia kresťanských intelektuálov pod názvom „Medzinárodné zasadanie“ (Die „Internationale Tagung“) ako spoločný projekt postupne sa sformovanej siete kresťanských inštitúcií zo strednej, južnej a juhovýchodnej Európy, zamerané na zodpovednosť kresťanov v cirkvi a v európskej sekularizovanej spoločnosti. Pri zrode stáli kresťanské organizácie z Viedne (Katholischer Akademikerverband), Budapešti (Egyházforum Alapítvány), Bratislavy (Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie) a Brna (Moravskoslezská kresťanská akadémia). Postupne sa počet zúčastnených krajín rozšíril, pridalo sa Slovinsko, Chorvátsko, Poľsko, Nemecko, Rumunsko a Ukrajina.

Prednášky a diskusie o aktuálnych otázkach náboženského, kultúrneho a spoločenského života v jednotlivých štátoch, vedené na vedeckej úrovni, v priebehu rokov ukázali na permanentnú nevyhnutnosť viditeľného postoja kresťanov v Európe s jej dnešnými problémami a umožňujú hľadať riešenia a nachádzať nové perspektívy.

Tohoročné stretnutie sa konalo v mestečku Pécsvárad v Maďarsku od 4. do 8. mája 2007. Jeho mottom sa stal citát z diela Karla Valentina (1882 - 1948), umelca a virtuóza slov, „Fremd ist der Fremde nur in der Fremde“ (Len v cudzine je cudzí cudzím), krásne vystihujúci tému podujatia, ktorou boli menšiny - identita - integrácia. Zasadania mali interdisciplinárny charakter, vysvetľujúce etnologické, antropologické a nábožensko-vedecké aspekty problému menšín v Európe. Diskutovala sa kultúrna identita etnických i náboženských menšín a ich spoločenská, resp. politická integrácia, formovanie sa ich kultúrneho a náboženského povedomia z historického a vývojového hľadiska. Zo Slovenska sa zasadania zúčastnil predseda Ústredia slovenskej kresťanskej inteligencie prof. Jozef Tiňo a ďalší traja členovia ÚSKI: Igor Túnyi, Viktória Joklová a Mária Hajduková.

Program zasadania bol nesmierne bohatý, počnúc kvalitnými prednáškami, cez nekonečné diskusie a aktívne pracovné skupiny, až po exkurzie do blízkeho regiónu s možnosťou nahliadnúť do života maďarských menšín. Spomedzi množstva povedaného a videného vyberám niekoľko postrehov a úvah autorov na preberané témy.

Erhard Busek (Rakúsko), bývalý minister pre vedu, školstvo a kultúru, teraz koordinátor EU pre stabilitu pre juhovýchodnú Európu, vo svojej prednáške poskytol kritický pohľad na európsku integráciu, ďaleko uprednostňujúcu význam politických a hospodárskych rozdielov pred kultúrnymi. Konštatoval, že západní Európania vo svojej arogancii v dô-

sledku ich nevedomosti o historicky podmienených vývojových rozdieloch, príliš neskoro spoznali veľký význam práve kultúrnych rozdielov národov, v dôsledku čoho sú im noví Európania cudzí. A pýta sa: cudzí medzi cudzími – je to naša európska identita? Rekonštrukcia Európy preto vyžaduje dobré poznanie histórie. Vyzyva k dialógom, vedeným cez univerzity a na vedeckej báze, ktoré majú trvalú účinnosť a predpokladajú vytvorenie otvorenej európskej verejnosti, ktorá v súčasnosti neexistuje. Pokiaľ otvorenú európsku verejnosť nevytvoríme, zostaneme si navzájom cudzími.

Jednu z pracovných skupín pod názvom „Pravidlá kresťansko-moslimského dialógu“ viedol Páter Markus Solo SVD (Vatikán), pôvodom indonézsky katolík. Zdôraznil, že dialóg nie je zlučovanie, ale stretnutie identít. Dialóg je potrebný a nutný, už len vychádzajúc z faktu, že v Európe žije 53 miliónov moslimov a táto tendencia stále rastie. Treba mať na pamäti, že pre moslimov je Korán nestvorený a existujúci od večnosti a kritika jeho textu je pre nich neprijateľná. Postoj kresťana v dialógu s nimi má byť samozrejme vždy založený na princípoch ako je láska, rešpekt, kritická otvorenosť, vedomosti a viera.

Johannes Ries (Nemecko), z Etnologického inštitútu univerzity v Lipsku, sa podrobne zamerával na religiozitu Rómov. Prednášku začal rozšíreným prísloviem gadje (nie – róma): „Existuje 77 a jedna polovica náboženstiev na Zemi a tá polovica patrí Rómom.“ Ďalej dodáva, že tá „polovica náboženstva“ Rómov, bez formy a dogmatiky, nepotrebujúca ani cirkev, ani duchovenstvo, ani Sväté písmo, sa vyznačuje svojimi obradmi a silnou fixáciou na súčasnosť. Pre kresťanov je paradoxné, že väčšina Rómov verí v Boha, ale odmieta život po smrti. Pretože podľa Rómov mŕtvy nie je mŕtvy, iba sa „presídlí“, aby pokračoval v súčasnom živote ďalej. Rómovia nemajú vlastné prirodzené náboženstvo, ale preberajú domináciu obyvateľstva daného územia, ktorú popretekávajú vlastnými náboženskými predstavami a praktikami. Prednáška bola obohatená množstvom vlastných zážitkov, ktoré prednášateľ nadobudol počas svojho výskumu v rumunských rómских osadách. Pre nás všetkých bola veľmi silnou motiváciou a povzbudením k prehĺbeniu poznania a pochopenia rómskej kultúry.

Nemenej fascinujúcou bola jedna z exkurzií – návšteva Gándhiho gymnázia, jedinečného európskeho projektu gymnázia pre rómske deti. Jedná sa o osemročnú, sčasti internátnu školu s približne 500 žiakmi. Školu navštevujú aj nerómske deti, ktoré majú ale povinnú výuku jedného z rómских jazykov. Z rozhovorov s učiteľmi školy (Rómami i nerómami) sme sa oboznámili s originálnymi metódami a prístupmi z výuky a výchovy. Cieľom projektu je dať rómским deťom možnosť prípravy na sociálne i kultúrne vyspelý život. Deti prichádzajú do školy z rómских osád a najskôr sa musia novému prostrediu (vlastný stôl, knihy, kúpeľňa...) prispôbiť. Neraz zažívajú kultúrny šok. Spočiatku majú problémy s komunikáciou, neovládajú maďarčinu. Ťažisko výučby nespočíva ani tak v samotných vedomostiach, ako vo výchove žiakov a rozvoji ich

kreativity, hudby a športu, ktoré na nich spätne pôsobia terapeuticky a relaxačne.

Absolventi školy sa hladko zaraďujú do života. Avšak tejto prirodzenej integrácii predchádza vzdelanie a výchova Rómov „medzi svojimi“, ktorú oni silne uprednostňujú, ktorá ich osmeľuje a povzbudzuje, o čom svedčí aj obrovský záujem rómskych rodín o Gándhiho gymnázium.

Pri hodnotení zasadania vyzdvihol Fritz Wolfram (Rakúsko), jeden z hlavných organizátorov podujatia, spoločné úsilie, ktoré viedlo k poznatkom a perspektívam odľahčujúcim napätie medzi identitou a integráciou. Zdôraznil, že všetci žijeme v krajinách s menšími, či väčšími menšinami, čo by nemalo byť už viac považované za nedostatkový stav spoločnosti v protiklade so stavom ideálnej jednotnosti, ale za stav normálny.

Mária Hajduková